

Sygn. akt VII U 540/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: protokolant sądowy Urszula Kalinowska

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2016 r. w Warszawie

sprawy M. R. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy (...)

o część uzupełniającą renty rodzinnej

na skutek odwołania M. R. (1)

od decyzji Prezesa Kasy (...)

z dnia 17 lutego 2016 r. znak: (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że wznawia M. R. (1) wypłatę części uzupełniającej renty rodzinnej od dnia 1 lutego 2016 roku.

UZASADNIENIE

M. R. (1) w dniu 14 marca 2016r. złożyła odwołanie od decyzji Prezesa Kasy (...), znak: (...), odmawiającej prawa do wypłaty części uzupełniającej renty rodzinnej. Wnioskodawczyni wskazała, że zaskarża przedmiotową decyzję w całości oraz zarzuca jej niezgodność ze stanem faktycznym i przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. W związku z tym wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do wypłaty świadczenia w pełnej wysokości z uwzględnieniem 100% części uzupełniającej.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że fakt bycia właścicielem gospodarstwa rolnego nie jest tożsamy z prowadzeniem działalności rolniczej. Podniosła również, że nie ma sił ani środków na prowadzenie gospodarstwa rolnego oraz,

że mieszka w jednym domu z synami oraz z córką i jej rodziną. Poprzez zawieszenie części uzupełniającej renty nie jest w stanie samodzielnie utrzymać się (odwołanie z dnia 11 marca 2016r., k. 2-3 a. s.).

PrezesKasy (...) w **W.** w odpowiedzi na odwołanie z dnia 23 marca 2016r. wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, iż decyzją z dnia 17 lutego 2016r. odmówił wnioskodawczyni prawa do wypłaty części uzupełniającej renty rodzinnej. Ubezpieczona jest uprawniona do pobierania renty rodzinnej po zmarłym mężu od dnia 1 grudnia 2014r. na mocy decyzji z dnia 28 stycznia 2015r. Należna ubezpieczonej renta rodzinna za marzec 2016r. wyniosła 441,28 zł i została pomniejszona o część uzupełniającą, którą stanowi kwota 375,09 zł. W konsekwencji do wypłaty pozostała

należność w wysokości 66,19 zł. Podstawą pomniejszenia był art. 32 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016r., poz. 227), który stanowi, że wypłata części uzupełniającej, przysługującej osobie pełnoletniej, ulega zawieszeniu, jeżeli uprawniony prowadzi działalność rolniczą. Zdaniem Oddziału z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy wynika, że wnioskodawczyni jest właścicielką gospodarstwa rolnego w gminie T. o powierzchni 1,35 ha oraz współwłaścicielem gospodarstwa rolnego w gminie D. o powierzchni 10,2427 ha. Z tych względów, w ocenie organu rentowego, zawieszenie części uzupełniającej renty rodzinnej było zasadne. Dla potwierdzenia zaprezentowanego stanowiska organ rentowy powołał się na oświadczenie syna ubezpieczonej J. R., który w dniu 15 listopada 2015r. złożył oświadczenie, że gospodarstwo rolne, którego jest współwłaścicielem wraz z matką, prowadzi jego matka. Wobec tego wniosek ubezpieczonej z dnia 15 lutego 2016r. o wznowienie części uzupełniającej świadczenia został załatwiony odmownie (odpowiedź na odwołanie z dnia 23 marca 2016r., k. 4-5 a. s.).

W piśmie procesowym z dnia 25 kwietnia 2016r. M. R. (1) podtrzymała dotychczasowe stanowisko wskazując, że syn złożył oświadczenie, na które powołał się organ rentowy, w dniu 15 listopada 2011r., a nie w dniu 15 listopada 2015r. W dacie złożenia oświadczenia faktycznie prowadziła gospodarstwo rolne, jednakże wobec braku sił i środków zaprzestała działalności rolniczej (pismo M. R. (1), k. 12 a.s.).

Na rozprawie w dniu 22 czerwca 2016r. ubezpieczona wносиła jak w odwołaniu, natomiast organ rentowy pozostawił rozstrzygnięcie do uznania Sądu (protokół rozprawy z dnia 22 czerwca 2016r., k. 31 a. s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. R. (2), mąż M. R. (1), zmarł w dniu 12 kwietnia 2003r. (odpis skrócony aktu zgonu, k. 2 a.r.). W czasie trwania małżeństwa ubezpieczona urodziła troje dzieci: M., J. i K. (okoliczność bezsporna).

W związku ze śmiercią M. R. (2) Sąd Rejonowy w W. na wniosek M. R. (1) stwierdził, że spadek po zmarłym z mocy ustawy, w tym wchodzące w jego skład gospodarstwo rolne, nabyli żona M. R. (1) i dzieci – każdy w 1/4 z dobrodziejstwem inwentarza (postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 lipca 2006r., k. 111 a.r.). Ponadto, toczy się wciąż niezakończone postępowanie o podział spadku, w którym spadkobiercy nie mogą osiągnąć porozumienia (zeznania M. R. (1), nagranie rozprawy z dnia 22 czerwca 2016r., płyta CD – k. 32 a.s.).

Ubezpieczona w imieniu dzieci J. R. i M. R. (3) w dniu 30 maja 2003r. złożyła wniosek o przyznanie na ich rzecz renty rodzinnej z ubezpieczenia społecznego rolników (wniosek, k. 1 a.r.).

Prezes Kasy (...) decyzją z dnia 4 lipca 2003r., znak: (...), przyznał rentę rodzinną rolniczą stałą bezterminowo od dnia 12 kwietnia 2013r. Wówczas wynosiła ona 514,26 zł. W późniejszym czasie ulegała zmianom (decyzja z dnia 4 lipca 2003r., k. 24 a.r.). Dodatkowo syn ubezpieczonej J. R. od dnia 1 października 2003r. uprawniony jest do renty socjalnej, która została mu przyznana na stałe (pismo z dnia 2 czerwca 2004r., k. 46 a.r., decyzja ZUS z dnia 11 maja 2004r., k. 83 a.r.).

Ubezpieczona mieszka w domu przy ulicy (...) w D. razem z synami J. i K. oraz córką M.. Jest właścicielką działki w miejscowości K. otrzymanej od rodziców w 1995r., o powierzchni 1,35 ha, na której nic nie jest uprawiane. Ponadto jest także współwłaścicielką wraz z dziećmi działek w D., które zostały odziedziczone po zmarłym mężu. Ubezpieczona nie zarobkuje, jest utrzymywana przez córkę. Dzieci ubezpieczonej nie prowadzą działalności rolniczej – córka pracuje poza gospodarstwem rolnym, a synowie są osobami niepełnosprawnymi. Ubezpieczona od 2014r. nie prowadzi działalności rolniczej. Z uwagi na brak sił oraz brak pomocy, zaprzestała jej prowadzenia. Od tego czasu hoduje jedynie kilka kur. Ze sprzętów rolniczych, które służyły do pracy w gospodarstwie pozostały tylko siewnik i pług, które nie są używane. Ciągnik, który się psuł, ubezpieczona zezłomowała. Około 1,5 ha gruntów rolnych dzierżawi od M. R. (1) M. P.. Umowa dzierżawy została zawarta na czas nieoznaczony, w formie ustnej. Zgodnie z tą umową dzierżawca przekazuje ubezpieczonej zboże, nie płaci za dzierżawę pieniędzmi. Ubezpieczona od wielu lat nie pobiera dopłat przyznawanych rolnikom. Odkąd zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej – oprócz kur – ma mały przydomowy

ogródek warzywny. Pomaga córce w opiece nad dzieckiem (zeznania świadków: J. R., D. M., E. S. i M. P. oraz zeznania M. R. (1), nagranie rozprawy z dnia 22 czerwca 2016r., płyta CD – k. 32 a.s.).

M. R. (1) w dniu 18 grudnia 2014r. złożyła wniosek do Kasy (...) Oddziału (...) w W. o przyznanie jej renty rodzinnej z ubezpieczenia społecznego rolników (wniosek, k. 129 a.r.).

Po rozpatrzeniu przedmiotowego wniosku Prezes Kasy (...) wydał decyzję z dnia 28 stycznia 2015r., znak: (...), którą przyznał ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej od dnia 1 grudnia 2014r. Wskazał w niej, że renta rodzinna przysługuje wdowie M. R. (1) oraz dziecku zmarłego J. R., wynosi łącznie dla wszystkich uprawnionych 833,21 zł i podlega podziałowi na równe części. W wyniku tego należność dla każdej z osób uprawnionych do świadczenia to kwota 422,23 zł z tym, że w przypadku M. R. (1) część uzupełniająca jest pomniejszona o kwotę 358,89 zł z powodu prowadzenia działalności rolniczej (decyzja z dnia 28 stycznia 2015r., k. 134 a.r.).

W dniu 9 lutego 2016r. ubezpieczona złożyła wniosek do Kasy (...) Oddziału (...) w W. o wypłatę renty rolniczej rodzinnej w pełnej wysokości w związku z faktem, iż nie prowadzi działalności gospodarczej. Ubezpieczona wskazała, że nie ma sił i środków do prowadzenia gospodarstwa rolnego, gdyż sprzedała ciągnik, nie posiada zwierząt i nie pobiera żadnych dopłat (wniosek z dnia 9 lutego 2016r., k.155 a.r.).

Prezes Kasy (...) wydał w dniu 17 lutego 2016r. zaskarżoną decyzję znak: (...) odmawiającą M. R. (1) prawa do wypłaty części uzupełniającej renty rodzinnej. Organ rentowy opierając się na art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazał, że powodem wydania decyzji odmownej było ustalenie na podstawie dokumentów, że ubezpieczona jest właścicielką gospodarstwa rolnego w gminie T. o powierzchni 1,35 ha oraz współwłaścicielką gospodarstwa rolnego w gminie D. o powierzchni 10,2427 ha (decyzja z dnia 17 lutego 2016r., k. 158 a.r)..

Ubezpieczona w dniu 14 marca 2016r. złożyła odwołanie od w/w decyzji.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, w tym na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach rentowych M. R. (1). Ich autentyczność, jak również zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy, nie była kwestionowana przez żadną ze stron procesu, dlatego Sąd uznał je za pełnowartościowy materiał dowodowy mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków J. R., D. M., E. S. i M. P. oraz ubezpieczonej Sąd dał wiarę. Zeznania były logiczne, spójne, rzetelne i korespondowały z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym. Okolicznością, którą Sąd uwzględnił dokonując wskazanej oceny było to, że świadkowie D. M., E. S. i M. P. to osoby, które zamieszkują z ubezpieczoną w jednej wsi i posiadają wiedzę dotyczącą gospodarstwa rolnego, którego jest współwłaścicielem. J. R. natomiast to syn ubezpieczonej, który ma bezpośrednią wiedzę wynikającą z faktu wspólnego zamieszkania z M. R. (1), co do tego, czy w gospodarstwie jest prowadzona działalność rolnicza.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. R. (1) od decyzji Prezesa Kasy (...) znak: (...), odmawiającej prawa do wypłaty części uzupełniającej renty rodzinnej, jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie. Organ rentowy błędnie uznał, że M. R. (1) nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, co skutkowało zawieszeniem części uzupełniającej przedmiotowego świadczenia.

Według art. 24 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016r., poz. 277 j. t.) renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy składa się z części składkowej i części uzupełniającej, ustalonych zgodnie z art. 25 i 26 niniejszej ustawy, a dla każdej z tych części ustala się wskaźnik wymiaru. Zgodnie z uregulowaniami, które zawiera art. 28 wskazanej ustawy wypłata części uzupełniającej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy ulega zawieszeniu w całości, jeżeli rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Uznaje się,

że rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wdzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Za gospodarstwo rolne w myśl przepisu art. 1 oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2013r., poz. 1381 j. t.) uważa się obszar gruntów sklasyfikowanych w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza, o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki, nieposiadającej osobowości prawnej.

Przez działalność rolniczą należy rozumieć prowadzenie działalności w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej zgodnie z art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przy czym jak wskazał Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 21 sierpnia 2013r. (III AUa 1767/12) powołując się na tożsamy pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 29 września 2005r. (I UK 16/05): „znaczenie terminów rolnik oraz prowadzenie osobiście i na własny rachunek działalności rolniczej wskazuje na zawodowy, stały i realizujący interes danej osoby charakter tej działalności, wskazuje na zawodowy, stały, osobisty i realizujący interes danej osoby charakter tej działalności, na co wskazuje zarówno określenie rolnik oznaczające specyficzne zajęcie i związane z tym umiejętności, jak i cel ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jakim jest zapewnienie ubezpieczenia społecznego osobom, dla których prowadzenie działalności rolniczej jest zawodem, stanowiącym ich podstawowe zajęcie i źródło utrzymania. Osobisty charakter działalności, jako cecha działalności rolniczej, oznacza, że rolnik osobiście prowadzi gospodarstwo rolne, co wyraża się w tym, że do niego zwykle należy podejmowanie decyzji dotyczących prowadzonego gospodarstwa oraz wykonywanie prac związanych z tym gospodarstwem, nie wykluczając jednak korzystania z pomocy innych osób, czy nawet zatrudnianiu w tym celu pracowników”.

Sporną i podlegającą ustaleniu pozostawała w rozpatrywanej sprawie okoliczność, czy M. R. (1) prowadzi działalność rolniczą, a jeśli nie, to kiedy zaprzestała jej prowadzenia. Ma to istotne znaczenie, albowiem wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu

społecznym rolników nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 6 maja 2004r., II UZP 5/04, OSNP 2004/22/389).

Sąd Najwyższy prezentując wskazane, zdaniem Sądu Okręgowego słuszne stanowisko, powołał się na wykładnię art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i wskazał, że w odwołaniu od decyzji o częściowym zawieszeniu wypłaty świadczeń właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego może dowodzić, że nie prowadzi w nim działalności rolniczej. Także we wcześniejszym wyroku z 27 maja 1997r. (II UKN 145/97, OSNAPiUS 1998 nr 8, poz. 247) Sąd Najwyższy zawarł tezę, że nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze dziedziczenia, bez prowadzenia w nim działalności rolniczej, nie stanowi podstawy do zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zaznaczając tym samym, że dla potrzeb ustalania uprawnień rentowych czy emerytalnych rolników oraz ich wysokości, nacisk położyć należy na zbadanie faktu rzeczywistego prowadzenia działalności rolniczej. O dopuszczalności zawieszenia wypłaty emerytury lub renty rolniczej decyduje bowiem jedynie przesłanka faktycznego prowadzenia działalności rolniczej, nie zaś posiadanie gospodarstwa rolnego. Przepis art. 28 ust. 1 ustawy z 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników uznaje dopuszczalność zawieszania wypłaty świadczenia jedynie w sytuacji prowadzenia przez rencistę działalności rolniczej. Działalność rolnicza jest pojęciem prawnym, zdefiniowanym w art. 6 pkt 3 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Ustawodawca w art. 28 ust. 4 ustawy z 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wprowadził domniemanie, że uprawniony do świadczeń nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli on lub jego małżonek są właścicielami gospodarstwa rolnego lub prowadzą dział specjalny produkcji rolnej. Domniemanie to kreuje fikcję prawną wynikającą z władztwa nad gospodarstwem rolnym, ale - jak każde domniemanie - może być obalone (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 czerwca 2015r., III AUa 915/14, LEX nr 1771006).

Sąd rozważając istotną w sprawie okoliczność związaną z prowadzeniem przez M. R. (1) działalności rolniczej uwzględnił, że osoba prowadząca gospodarstwo rolne z reguły uzyskuje z tej działalności dochód. Jeśli taka sytuacja nie zachodzi może to być jedna z przesłanek, które świadczą o tym, że działalność rolnicza nie jest prowadzona. W takiej sytuacji nie może dojść do zawieszenia wypłaty świadczeń, bo ta instytucja nie dotyczy osoby, która jedynie posiada majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa. Posiadacz gospodarstwa rolnego, który utracił możliwość jego prowadzenia i uzyskiwania tą drogą środków utrzymania, zachowuje prawo do świadczeń w pełnej wysokości. Uzyskanie możliwości pobierania przez niego pełnego świadczenia zależy zatem tylko od tego, czy zaprzestał działalności rolniczej.

W rozpatrywanej sprawie na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd ustalił, iż M. R. (1), która zamieszkuje wraz z niepełnosprawnymi synami i córką nie jest w stanie prowadzić gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 11 hektarów. Ze względu na brak zasobów, umożliwiających prowadzenie gospodarstwa oraz brak pomocy (mąż ubezpieczonej zmarł, córka pracuje zawodowo, a synowie są osobami niepełnosprawnymi i nie pomagają w gospodarstwie) zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej i wydzierżawiła około 1.5 ha M. P.. Pozostała część gruntów rolnych, które w znaczącej części są współwłasnością ubezpieczonej i jej dzieci, nie jest uprawiana i ubezpieczona nie zbiera z tych gruntów żadnych plonów. Dzierżawa, o której mowa, podobnie jak pozostałe niewydzierżawione grunty, nie przynosi dochodów. M. P. przekazuje ubezpieczonej jedynie worek zboża, który ubezpieczona przeznaczona dla kur. Ponadto, w związku z posiadaniem gospodarstwa rolnego M. R. (1) od wielu już lat nie pobiera dopłat dla rolników, a jedynym źródłem jej utrzymania jest niewielka część renty rodzinnej, którą dostaje z KRUS oraz pomoc córki. Taka sytuacja, co istotne, ma miejsce od około 2014 roku, kiedy ubezpieczona nie prowadziła już uprawy ani hodowli, a 1.5 ha wydzierżawiła.

Podsumowując, zdaniem Sądu, wnioskodawczyni w toku postępowania udowodniła, że nie prowadzi działalności rolniczej i nie uzyskuje z niej dochodów. Takiego ustalenia nie niweczy oświadczenie J. R. złożone w dniu 15 listopada 2011r., a nie – jak błędnie podał organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie – w dniu 15 listopada 2015r. (k. 109 a.r.). Zdaniem organu rentowego ze wskazanego oświadczenia wynika okoliczność, na której oparł się organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję. W ocenie Sądu powoływana interpretacja, którą przedstawił organ rentowy, nie może zostać zaaprobowana już choćby z tego względu, że wskazywane oświadczenie zostało sporządzone w roku

2011, a zatem wówczas, gdy M. R. (1) nie przeczyła, że prowadziła gospodarstwo rolne. Jak twierdziła, zaprzestanie działalności rolniczej nastąpiło w roku 2014 i oświadczenie J. R. tej okoliczności – na przyszłość – nie potwierdza.

Z wyżej przedstawionych powodów, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i wznowił M. R. (1) wypłatę części uzupełniającej renty rodzinnej. Podstawę wznowienia stanowił art. 44 ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu rolników. Na jego podstawie Sąd uwzględniając wniosek M. R. (4) wznowił wypłatę od miesiąca, w którym został złożony wniosek.

ZARZĄDZENIE

(...)